

31.10.2007

Dnro 2239/4/06

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Sarja

VASTAAMINEN KIELILAIN TULKINTAA KOSKENEeseen KIRJEEseen

1 KANTELU

Suomalaisuuden Liitto pyysi kieliasiamiehensä laatimassa 4.7.2006 päivätyssä kirjeessä oikeusasiamiestä tutkimaan entisen Elintarvikeviraston (nykyinen Elintarviketurvallisuusvirasto Evira; jäljempänä Evira) menettelyä pakkausmerkintäohjeita koskevassa asiassa. Kantelun mukaan Elintarvikeviraston vuoden 2003 pakkausmerkintäopas oli ristiriidassa kielilain 34 §:n kanssa, koska opas sivuutti mainitun säännöksen asettaman velvoitteen kansalliskielten tasavertaisesta kohtelusta.

Kantelussa viitattiin esimerkkinä erään suomalaisen lentoyhtiön lennolla aterian yhteydessä tarjottuun näkkileipään, jonka pakkaus oli kantelun mukaan ollut pakkausmerkintäoppaan edellä todetun ristiriidan seurauksena kielilain vastainen, kun siitä oli jätetty suomenkielinen teksti kokonaan pois. Lentoyhtiö oli nimittäin kantelun mukaan puolustanut menettelyään vetoamalla mainittuun oppaaseen.

Edelleen kantelun mukaan Elintarvikevirasto ei ollut vastannut kieliasiamiehen puheena olevaa asiaa koskeneeseen kirjeeseen.

- - -

3 RATKAISU

Katson Eviran menetelleen hallintolain 8 §:n 1 momentin vastaisesti, kun se ei ollut lainkaan vastannut Suomalaisuuden Liiton kieliasiamiehen sille osoittamaan elintarvikkeiden pakkausmerkintöjen kieltä koskeneeseen kirjalliseen yhteydenottoon.

Muilta osin kantelu ei antanut aihetta toimenpiteisiini.

Perustelen ratkaisuani seuraavasti.

3.1 Kulutushyödykkeistä annettavista tiedoista

Käytettävissäni olleen aineiston mukaan kantelun laatija oli lähettänyt lentoyhtiölle elintarvikepakkausten suomenkielisiä merkintöjä koskeneen kirjeen, jossa hän oli ilmaissut tyytymättömyytensä siihen, että yhtiön lennoilla aterian yhteydessä tarjoiltujen näkkileipien ja juustojen pakkausmerkintöjä ei ollut lainkaan suomeksi siten kuin kielilain 34 § olisi edellyttänyt. Lentoyhtiö oli vastauksessaan viitannut Elintarvikeviraston pakkausmerkintäoppaaseen (1/2003), jonka mukaan vaatimusta pakkausmerkintöjen tekemisestä ei sovelleta luovutettaviin tuotteisiin, kuten esimerkiksi sinappi-, ketsuppi-, marmeladi-, makeutusaine- yms. pakkauksiin, joiden tarkoituksena on helpottaa elintarvikkeen käsittelyä tarjoilun yhteydessä. Juustot ja näkkileipäpaketit oli rinnastettu em. tuotteisiin, koska ne tarjoillaan lentokoneessa aterian yhteydessä.

Totean ensinnäkin, että kielilain 34 §:ssä on säädetty, että kun myytävään tuotteeseen on lain mukaan merkittävä kauppataivan mukainen nimi, tuoteseloste, käyttöohje tai varoitus, on tekstin yksikielisessä kunnassa myytävässä tuotteessa oltava ainakin sen kunnan kielellä ja kaksikielisessä kunnassa myytävässä tuotteessa ainakin suomen ja ruotsin kielellä. Annettaessa tässä tarkoitettuja tietoja suomen ja ruotsin kieltä on kohdeltava tasapuolisesti. Kyseisen säännöksen perustelujen mukaan kyseessä on viittaus erityislainsäädännössä oleviin säännöksiin kulutushyödykkeistä annettavista tiedoista (HE 92/2002 vp, s. 95).

Edellä todetusta seuraa käsitykseni mukaan, että yhtäältä velvollisuus pakkausmerkintöjen tekemiseen ja toisaalta niissä käytettävä kieli riippuvat siitä, millaisesta merkinnästä ja missä tarkoituksessa kuluttajalle tarjolla olevasta tuotteesta on kysymys.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on elintarvikelain (361/1995) nojalla antanut asetuksen elintarvikkeiden pakkausmerkinnöistä (1084/2004). Sitä sovelletaan 1 §:n 1 momentin mukaan muun muassa kuluttajalle tarkoitettujen valmiiksi pakattujen elintarvikkeiden pakkausmerkintöihin sekä tietoihin, joita elintarvikkeista annetaan esitteessä tai muulla tavoin myynnin yhteydessä. Valmiiksi pakatulla elintarvikkeella tarkoitetaan asetuksen 2 §:n 1 kohdan mukaan elintarviketta, joka on ennen myyntiä suljettu pakkaukseen kokonaan tai osittain siten, että pakkauksen sisältöä ei voida muuttaa avaamatta tai rikkomatta pakkausta ja joka on tarkoitettu sellaisenaan myytäväksi kuluttajalle.

Elintarviketurvallisuusviraston pakkausmerkintäoppaassa (päivitetty 5/2006) on viraston selvityksen mukaan pyritty selventämään valmiiksi pakatun elintarvikkeen käsitettä.

Pakkausmerkintöjä koskevista kielimääräyksistä on säädetty asetuksen 5 §:ssä.

Käsitykseni mukaan pakkausmerkintöjä koskeva sääntely on ymmärrettävissä niin, että lentokoneessa matkan hintaan sisältyvän aterian yhteydessä tarjottavissa tuotteissa – olkoonkin, että ne on ehkä valmiiksi paketoitu – ei ole kyse edellä todetun sääntelyn tarkoittamista kuluttajille myytäväksi tarkoitetuista elintarvikkeista. Tämän vuoksi on mahdollista päätyä Elintarviketurvallisuusviraston selvityksessään tekemään johtopäätökseen siitä, että tällaisissa tapauksissa pakkausmerkintöjä ei edellytetä. Tästä taas seuraa,

että myöskään pakkausmerkintöjen kieltä koskeva sääntely ei tule sovellettavaksi.

Johtopäätökseni on siten, että asiassa ei ole ilmennyt, että Elintarviketurvallisuusviraston pakkausmerkintäopas olisi kantelussa tarkoitetulla tavalla kielilain vastainen. Tämän vuoksi kantelu ei tältä osin anna aihetta toimenpiteisiini.

3.2

Kirjeeseen vastaamisesta

Käytettävissäni olevasta aineistosta ilmenee, että saatuaan edellä kohdassa 3.1 mainitun lentoyhtiön vastauksen kantelun laatija oli 24.11.2004 kirjoittanut Elintarviketurvastoosastoon ja kyseenalaistanut sen laatiman pakkausmerkintäoppaan kielilain mukaisuuden saamatta kuitenkaan tähän kirjeeseensä vastausta.

Hallintolain 8 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa ja vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.

Edellä todettu säännös kuvastaa jo vanhastaan omaksuttua tulkintaa, jonka mukaan perustuslain 21 §:ssä perusoikeutena turvattuun hyvään hallintoon kuuluu, että hallinnossa asioivien asiallisiin ja riittävän yksilöityihin kirjallisiin kysymyksiin ja tiedusteluihin vastataan pääsäännön mukaan kirjallisesti (ks. lähemmin HE 72/2002 vp, s. 58). Laissa ei ole erikseen säädetty siitä, missä ajassa vastaus tulisi antaa. Lähtökohtana voidaan pitää perustuslain 21 §:stä ja hallintolain 23 §:stä ilmeneviä oikeusohjeita, joiden mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä.

Perehdyttyäni kantelijan kirjeeseen katson sen olleen sisällöltään asiallinen ja muotoiluiltaan sellainen, että Eviran olisi perustellusti tullut ymmärtää kantelijan voivan odottaa siihen vastausta. Saadussa selvityksessä on myönnetty, että kirjeeseen ei ollut vastattu ja pahoiteltu sitä, että virasto ei ollut toiminut hallintolain edellyttämällä tavalla. Syinä viitattiin kiireestä johtuneeseen töiden ruuhkautumiseen ja siihen, että kyseessä oli ollut asia, joka ei ollut edellyttänyt Eviran valvontatoimenpiteitä. En kuitenkaan voi pitää esitettyjä perusteita vastaamatta jättämiselle hyväksyttävänä. Tämän vuoksi katson Eviran menetelleen hallintolain 8 §:n 1 momentin vastaisesti.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2 esittämäni käsityksen Eviran menettelyn lainvastaisuudesta vastaisen varalle sen tietoon lähettämällä sille jäljennöksen tästä päätöksestäni.